

UDDRAG AF STEEN GADES BOG:
GADES EUROPA - Forlaget Rosinante-2004.

HVAD SKAL VI LEVE AF?

I forbindelse med debatten om den økonomiske og monetære union opstod en hed debat om beskæftigelse. Fra næsten alle venstreorienterede kredse blev det kritiseret, at man i debatten om den fælles mønt ikke inddrog beskæftigelseshensyn. Det fik desværre ikke indflydelse på selv konstruktionen af ØMU, en, men fik alligevel betydning i løbet af 90'erne. Det var igen Jacques Delors, der satte dagsordenen, og denne gang i et tæt samspil med Danmarks statsminister Poul Nyrup Rasmussen, der var EU-formand i foråret 1993. EU-Kommissionens udspil hed: "Vækst, konkurrenceevne, beskæftigelse." Heri blev der langt op til at koble strukturreformer sammen med fælles investeringer. Oplægget foreslog øget fleksibilitet på arbejdsmarkedet samt en omlægning af skattesystemet, mindre skat på arbejde og indførelse af grønne afgifter. Det tredje element var en meget omfattende udbygning af jernbaner, veje, energi, miljø og telekommunikation. Ideen var på én gang at skabe flere arbejdspladser og øge konkurrenceevnen. På mange måder en klassisk socialdemokratisk model. Og endelig havde de vækstorienterede socialdemokrater også fået lidt miljø med. For første gang på europæisk niveau. Det viste ret hurtigt, at ambitionsniveauet ikke kunne holdes. I virkeligheden fungerede ingen af de tre elementer, selv om de alle kom til at spille en betydelig rolle på nationalt niveau.

Det eneste land, der for alvor forsøgte at forene alle elementer var faktisk Danmark. og det gav som bekendt en betydelig succes i løbet af 90'erne. En omlægning af skattesystemet blev forsigtigt sat i gang. Så meget ,at Danmark ligger i spidsen, når det gælder grønne afgifter. Skatten på arbejde blev sænket. Men i Danmark har vi samtidig det problem, at vi skal have "høvlet" udlandsgælden af, så perspektivet i de omlægnings, der faktisk blev startet, kom ikke til at stå klart for ret mange i befolkningen. Det danske arbejdsmarked, der i forvejen er et af Europas mest fleksible, blev endnu mere fleksibelt, og de danske infrastrukturinvesteringer var ganske omfattende. Det blev til byggeri af både Storebæltsbro, Øresundsbro og motorveje, en omfattende satsning på at forberede hovedstaden til det kommende vækstboom samt satsning på vindkraftudbygning.

Når noget tilsvarende ikke lykkedes på europæisk niveau, var der flere grunde til det. Formelt var beskæftigelseshensyn nærmest ikke inde i billedet på EU-niveau dengang før Amsterdam-traktaten, og strukturreformer viste sig så vanskelige at gennemføre, at mange lande i Europa fortsat kæmper hårdt på det felt. På skatteområdet var - og er - der fortsat krav om enstemmighed, så England har - sammen med Spanien - siden begyndelsen af 90'erne kunnet blokere for Kommissionens forslag om at indføre fælles CO2- afgifter. Og endelig var der ikke vilje til at skabe en finansieringsmodel, der for alvor fik sat gang i infrastrukturinvesteringerne. Forslaget gik ud på at udstede en slags "euroobligationer" for at skabe finansiering af de store projekter. På positivlisten kan anføres, at der de følgende år blev gjort en kæmpeindsats - bl.a. af fagbevægelsen - for også at få beskæftigelse op på det europæiske niveau. Formelt kulminerende med et afsnit om beskæftigelse i Amsterdam-traktaten og senere med fastlæggelse af den såkaldte Lissabon-proces, hvor EU-landenes statschefer hver år på forårstopmødet skal tage temperaturen på den økonomiske udvikling og udviklingen i beskæftigelsen. På det sidste som tidligere nævnt suppleret med udviklingen på miljøområdet. Altså med fokus på bæredygtig udvikling. Det hører også med i billedet, at der faktisk iværksættes infrastrukturinvesteringer med et betydeligt volumen på EU-niveau, men her er miljøtænkningen nødlidende.

Samtidig med diskussionen om beskæftigelse var der en bevægelse i gang med et helt andet politisk fortegn. Den fik stor gennemslagskraft med vedtagelsen af vækst- og stabilitetspagten. Her blev fastlagt meget stramme kriterier for den praktiske gennemførelse af Den Økonomiske og Monetære Union. Tekniske og hårde kriterier, der fra starten er blevet kritiseret for at være monetaristiske og slet ikke satse på beskæftigelse. En kritik jeg overordnet er enig i, samtidig med at det stærkt skal understreges, at EU-landene ikke kan leve med, at nogle lande "snyder på vægten" og undlader at rydde op i deres nationale økonomier. Det gælder ikke mindst de store, herunder både Frankrig og Tyskland. Stabilitetspagtens snærende bånd blev tydelige, da både Frankrig og Tyskland insisterede på, at ville have et større underskud end de maksimale 3%. Krisen og den indirekte kritik af pagten blev markant tydelig, da deltagerne i euro-samarbejdet i 2003 accepterede denne overskridelse, mens Kommissionen som traktatvogtere protesterede kraftigt. Bl.a. fordi det stod alt for klart, at overskridelsen kun blev accepteret,

fordi det var store lande, der ville afvige fra det aftalte. Altså en ren politisk skandale og en ordentlig nedtur for tilliden til samarbejdet i EU generelt. Sagen viste samtidig, at ØMU-samarbejdet lider af alvorlige fejl. Den manglende satsning på beskæftigelse er en sådan fejl. Derfor bør landene gå sammen om at ændre i det samlede grundlag for ØMU, en og dens funktion, så det bliver tydeligt, at der ikke kun skal tages hensyn til prisstabilitet, men også til beskæftigelse. Hele forløbet viste endvidere, at begge fløje i den danske ØMU-debat før sidste folkeafstemning havde uret. Den ene fløj hævdede, at kriterierne ikke var et problem, og den anden hævdede, at kriterierne og de stramme regler ville hindre enhver ekspansiv finanspolitisk indsats - og derfor være direkte arbejdsløshedsfremmende. Virkeligheden har vist, at kriterierne rent faktisk blev et problem i Europas stærkeste økonomi - den tyske. Og virkeligheden overraskede også paragrafrytterne. Kriterierne kunne nemlig fraviges, selv om de ligger helt fast på papiret. Så afvigelser vil også kunne ske i fremtiden, må man formode. Blot på et alt for usikkert grundlag. Investeringer i udvikling af fremtidens arbejdspladser bør ikke tælle med i kriterierne for underskud. De nye medlemslande, der gerne vil være medlemmer af ØMU, en, bør også få en mulighed for at modernisere og udbygge infrastrukturen både af hensyn til den økonomiske vækst, beskæftigelsen og miljøet. Det kan f.eks. gælde modernisering af et nedslidt jernbanenet, der ikke bare kan genrejses på markedsvilkår. Det kan gælde rensningsanlæg, evt. også rensningsteknologier på elværker og i industrianlæg. I det hele taget infrastrukturen, der ikke kan forventes på kort sigt. Derudover bør der indføres et "alarmkriterie" for, hvornår der skal gribes ind for at få beskæftigelsen op igen. Er 5% arbejdsløshed for lavt eller for højt som alarmniveau? Det er ikke det vigtigste for mig lige nu. Men det er stærkt nødvendigt at beslutte et sådant kriterie, der kan tvinge en indsats for beskæftigelsen frem på europæisk politisk niveau. Det har vi nemlig fortsat ikke.

På mange måder står vi i praksis, som da Delors fremlagde sit forslag i 1993. Med alt for svage midler og al for lidt tro på, at vi i fællesskab kan få noget til at gro. Vi er kun kommet frem til den fase, hvor alle forstår, at det ikke nytter at "tørre" arbejdsløsheden af på naboen, men vi har endnu ikke accepteret, at der skal løftes samtidigt og koordineret. Det kræver øget finanspolitisk koordinering og fælles erhvervspolitiske strategier. Det kræver europæiske diskussioner om arbejdsmarkedsreformer og et oplæg til en ny kontrakt mellem arbejdsgiverne, fagbevægelsen og det politiske system på europæisk niveau. En sådan kontrakt kunne indeholde reformer af ØMU-systemet, alvorlig satsning på arbejdsmarkeds- og strukturreformer og en garanti for, at der gribes stærkt og effektivt ind med erhvervspolitiske reformer og initiativer, hvis arbejdsløsheden overstiger 5%. Gerne med forslag og vurderinger fra Kommissionen om behovet for særlig indsats i regioner og erhvervsområder, hvor der af forskellige grunde er særlig store problemer. Lyder det langt fra ideen om at fastholde det danske aftalesystem og om, at vi "knækker nødderne selv", som LO og DA forsikrede i store annoncer før EF-afstemningen i 1972. Ja, i hvert fald langt fra det sidste, men ikke nødvendigvis i direkte modsætning til det første. For jeg tænker ikke på en meget detaljeret indgriben fra EU, s side. Den er alle parter - af gode grunde - modstandere af. Men jeg tænker på stærk indgriben. Det er nemlig til fordel for alle. Indgreb, der skal indgå i det store projekt for modernisering af Europa med visionerne fra Lissabon-topmødet i marts 2000 om at skabe den mest konkurrencedygtige, dynamiske og vidensbaserede økonomi inden år 2010. Og uden at acceptere de sociale forskelle, der kendetegner for eksempel amerikansk økonomi. Lissabon-strategiens visioner om økonomisk vækst havde således de væsentlige tilføjelser, at den skulle ske i social samhørighed og med miljømæssigt ansvar. Den dag i marts 2000 havde de europæiske statsledere fat i noget væsentligt.

Hvor stort de tænkte, var de samme statsledere måske ikke alle helt klar over. For det lykkes jo somme tider fremsynede og ferme embedsmænd at få lagt ting frem til endelig beslutning, som man bare ikke kan sige nej til. Som glider igennem forberedelsessystemet, fordi nogle insisterer, og uden at der spændes ben andre steder. Altså efter alle kunstens regler, men måske uden nogen særlig opbakning fra de deltagende. Sådan er beslutningsprocesser i enhver forening, og selv om der er apparatet til forskel, fungerer det på samme måde når regeringschefer mødes. Om denne beskrivelse dækker den konkrete vedtagelse, ved jeg ikke. Så det kan være helt uretfærdig i forhold til de deltagende. Men jeg har lyst til at fortælle, at sådan er historien bag mange beslutninger på højt niveau. De, der beslutter, er ikke dybt nede i sagerne. Det har andre været. Og det bliver overordnede hensyn, der ender med at blive udslagsgivende for vedtagelse eller ej. Somme tider også rene tilfældigheder. Men metoden er nødvendig, for det ville være endnu værre, hvis statscheferne bare besluttede, hvad der sådan lige faldt dem ind på den dag, hvor de mødes, tænker hele embedsmandssystemet. Efter at have levet i et politisk system, dog ikke på de finpudsede bonede gulve, og efter at have kigget indenfor i embedsmandsverdenen i nogle år, kunne jeg godt ønske mig et bedre miks mellem det politiske beslutningssystem og embedsmandssystemet. Det er jeg ikke ene om, men desværre tror mange, at et bedre miks består i at

søge tilbage til de officielle roller med embedsmænd, der bare er embedsmænd, og politikere, der kun er politikere. Men sådan spiller klaveret ikke i dag.

Anders Andersen fra Venstre var økonomiminister i 80'ernes Schlüter-regeringer og han var politiker af den gamle slags, når han mødte op i markedsudvalget før et EF-økonomiministermøde og pænt læste op af teksten, som dygtige embedsmænd havde skrevet for ham (sådan er det for alle, og sådan skal det være), og på næsten alle spørgsmål svarede ved at læne sig tilbage i stolen og tage et ekstra sug i den altid tændte cigar. (Markedsudvalgets lokaler var i mange år så røgfyldte, at jeg, der selv har tændt under fem cigaretter i mit liv, i årevis kunne have udfyldt et spørgeskema om rygevaner med både at sætte kryds ved ikkeryger og ryger). Efter en kort betænkningstid slog han normalt ud med armen mod den medbragte embedsmand med ordene: "Hvad mener vi om det?" Han slap godt fra at lade embedsmanden svare, hvad der normalt ikke var god tone, for i markedsudvalget skal en minister kunne sin lektie. Det plejer både regeringsrepræsentanter og opposition at være enige om. Hvis ikke må man falde. Så proceduren var virkelig afvigende. Men når Anders Andersen slap så let om ved det, var det, fordi han var helt klar over, hvornår der "gik så meget politik i det", at han selv måtte træde til. Mange års erfaring som formand for Landbrugsraadet og som Venstre-politiker havde lært ham, hvordan statsmænd agerer. Og han havde så meget pondus, at det gik, selv om tiden allerede dengang krævede noget andet.

Det andet yderpunkt for en minister er at gå ned i alle detaljer. Indkalde snart den ene snart den anden for at få fuldt overblik over de sager, der præger den daglige mediekrig. Af de statsministre jeg har fulgt: Anker Jørgensen, Poul Schlüter, Poul Nyrup Rasmussen og Anders Fogh Rasmussen - den sidste godt nok kun som folketingskollega - forekommer det mig, at Anders Fogh har potentialet i sig til en ganske ideel kombination af overblik og evne til at gå i detaljer. Endnu er det ikke rigtig dokumenteret for det handler også om at kunne gå ned i de rigtige detaljer, have et stort overblik og strategiske evner.

Hvad embedsmændene angår er opgaven heller ikke at finde tilbage til en gammel og anstrengt klar opdeling mellem politik og dagligt arbejde. En sådan klar grænse findes ikke, hvad enhver departementschef må sande, men måske ikke tør indrømme offentligt. Vi har brug for embedsmænd, der kan både agere og tænke politisk, og som samtidig kan give det mere traditionelle modspil til ministeren. Advare og råde, hjælpe og samtidig fastholde en sikker linie og en ordentlig administration. Ikke noget let job, men udfordrende og spændende.

På en måde kræves der både mere af en minister og af en topembedsmand end før. Måske denne "konvergensproces" kunne gøres lettere, hvis vi indførte statssekretærer, hvad der jo er normalt i de fleste af de lande, vi sammenligner os med. Udnævnelsen af spindoktorer, der har en totalt uklar rolle i offentligheden og administrationen, er i hvert fald ikke til nogen hjælp. Så hellere den rene vare med statssekretærer.

Men vi skal tilbage til visionen, der er ved at gå død, selv om processen er sat på skinner, og der er sat et forårstopmøde af til at den kan folde sig ud. Visionen om modernisering af EU og dermed fremtidens jobmuligheder. Selvfølgelig arbejder hvert land mere eller mindre målbevidst på det her felt. Desværre mest mindre målbevidst. En situation, der faktisk kan føre til, at den globale arbejdsdeling kan ende med at gøre os europæere til tabere. Visionen handler om i stedet at gøre Europa til vinder. Og blandt de muligheder, der eksisterer, skal vi vælge den, der gør både os og resten af verden til vindere. Det betyder målbevidst europæisk satsning på den teknologiske fornyelse, samtidig med at vi med glæde accepterer en ny arbejdsdeling med fortsat flytning af mange job til lande på vej ud af fattigdom, og samtidig med at der gives massiv økonomisk støtte til lande, der gerne skal inddrages i verdensøkonomien i de kommende år. Altså samtidig med, at vi nedbryder handelsmuren omkring EU. Vi skal åbne vore markeder for u-landenes varer, give dem ret til beskyttelse, mens de bygger op, samt hjælpe de fattigste massivt med at få gang i en økonomisk og social udvikling. Det er ikke lige den herskende dagsorden, men en nødvendig dagsorden.

I Europa skal vi skabe en ny og stærk kobling mellem forskning, innovation og start af nye virksomheder. Det gælder på IT-området, det gælder på energi- og miljøområdet, og det gælder på det bioteknologiske område. Mange af de nye teknologier, passer langt bedre end de gamle til de globale udfordringer, som vi står overfor. F.eks. kan mobiltelefonnettet langt bedre udbygges i en fart i udviklingslandene end det gammeldags net med kabler. Til gavn for en hurtigere udbygning af kommunikationen. For mange af de 2 milliarder mennesker, der i dag ikke er i nærheden af elektricitet, vil alternativ energi kunne være en genvej til hurtigere etablering af el-systemer og dermed skabe grundlag for bogstavelig tilkobling til "verdensnettet". Jeg vover også i den sammenhæng og med betydelig forsigtighed (der er mange faldgruber og mange ensidige økonomiske interesser, der skal undgås og modarbejdes) at pege på ansvarlig og ikke kemikalieindustriret udvikling af bedre afgrøder

- herunder også ved brug af genmodificering. Samt på udvikling af moderne økologisk orienterede produktionsmetoder.

Som det nok fremgår, er jeg mildt sagt ikke imponeret over verdens teknologiske stade. Mærkeligt nok snakker vi, som om den sidste opfindelse er gjort. Som om vi står på den teknologiske revolutions top og bare kan kigge nedad. Sådan er det med sikkerhed ikke. Vi står over for uhyre store teknologiske muligheder. Det handler om at satse, om at sætte kursen, og samtidig skabe frirum til alt det, vi godt ved, vi ikke kan forudse. Da Muren faldt, og medierne åbenbarede for offentligheden, hvor galt det stod til med miljøforholdene i de forældede østeuropæiske industrier, glædede mange sig måske for meget over de fremskridt, der er nået hos os. De beviste, at demokrati, miljøbevidsthed og økonomisk formåen kan føre til en langt bedre tilstand end den, der rådede i DDR og Polen, hvor virksomhederne blev tømt for kapital og demokratiet ikke fungerede. Sandt nok. Men der var stort set tale om samme slags teknologier. Og det er den sande udfordring, at indse at vort eksisterende produktionsapparat er forældet, og at vore samfund kan sakke voldsomt bagud, hvis vi ikke foretager meget store ændringer i den måde, som vi producerer og forbruger på. Ikke bare ud fra ressourcemæssige og miljøpolitiske prioriteringer, men simpelthen fordi det, vi omgiver os med i dag, er noget "gammelt lort". Meget af det skal kasseres i løbet af de næste 20 til 50 år. Benzinmotoren, kulkraftværkerne, a-kraftværkerne, byernes transportstruktur og en række farlige kemikalier står øverst på min liste, men den er bestemt ikke et endeligt svar. Kun antyder den noget om retningen.

Vi bør f.eks. gøre Europa til det første store område, der stiler efter at forlade olieøkonomien og bl.a. satse på en brintøkonomi. Så vi kan være forberedt på den situation, hvor olien bliver knap, og Europa virkelig "kommer på spanden" økonomisk set. Det var vel egentlig klogt at gemme noget af olien til vore efterkommere og til anden brug i stedet for bare bevidstløs at udnytte den til noget så ødselt og - med de lange briller på - dumt, som at brænde den af. (I Danmark handler næsten al diskussion om at hente så meget olie op så hurtigt som muligt, så vi kan få brugt de penge i en fart - lidt underligt måske!). Europa skal gøre sig til den region, hvor alternativ energi fremmes mest muligt, hvor innovation og samarbejde mellem industri og forskning sættes i system .

At jeg ikke er den første, der har gjort mig tanker om, hvad der er fremtidssikret, vil jeg illustrere med følgende lille historie fra et besøg på et raffinaderi i Californien. Jeg var som grøn europæisk politiker på rejse i USA, hvor alt var betalt i tre uger, og hvor jeg selv fik lov til at sammensætte et program. Der har jo altid været en vis skepsis i USA, s danske ambassade over for SF, og bestemt også i SF over for USA. Så overvejelser om, hvad der egentlig lå bag, og hvorfor jeg blev inviteret, spillede en rolle, inden jeg sagde ja. Jeg havde vel invitationen liggende et par år, for jeg dristede mig til et ja. Og ja. Jeg bestemte fuldstændig selv programmet og fik mødt mange interessante grønne og venstreorienterede amerikanere på de tre uger. Jeg var dog hele tiden i tvivl om, hvem der egentlig stod bag turen, for det var en "privat" organisation, der betalte og arrangerede alt for mig - som for en lang række andre "politikere på vej" fra hele kloden. For sjov har jeg siden sagt, at det nok er den eneste rejse, jeg har været på, der var sponsoreret af en efterretningstjeneste. Men hvad så? Turen var spændende, og jeg lærte meget om miljøpolitik, amerikansk grøn politik og USA. Og derfor dukkede jeg så en formiddag op på et raffinaderi i udkanten af Los Angeles og blev modtaget ved indgangen af en informationsmedarbejder. "Welcome to these sunset industries," var hans velkomsthilsen. Rene ord for pengene, kan man sige. For ham stod det nemlig klart, at olie ikke var fremtiden. Fremtiden tilhører de alternative energiformer. Men indtil den realitet indfinder sig, ville hans firma satse på, hvad de kaldte "grøn benzin", som ifølge hans forklaring blot var lidt mindre forurenende end den, de leverede i forgårs. På den måde ville de forsøge at tjene så mange penge som muligt på olien, for at kunne investere og være klar til at tjene penge i den næste økonomi - efter olien. Flot melding for over ti år siden. Det er nok ikke gået så hurtigt, som han tænkte, og han kan jo også være blevet fyret siden. Men et tankevækkende klarsyn.

På energiområdet har Danmark en succeshistorie at dele med verden. Om udvikling og udbygning af vindmølleområdet. Måske det vigtigste bidrag, som Danmark overhovedet har givet verden i de sidste mange tiår. Hvad med en kongelig orden til OOA og OVE - de to organisationer, der forstod at koble den folkelige modstand mod A-kraft i Danmark sammen med en positiv indsats for vind. "Hvad skal ind? sol og vind," som det hed ved 70'ernes demonstrationer. Men sandelig også til de små smedemestre, der satsede. Nordvestjysk Folkecenter for Vedvarende Energi. Og Risø, der omstillede sig fra a-kraftforskning og blev koblingen mellem forskning og produktion af vindmøller. Kortlægning af vindmuligheder og opbygning af kortlægningssystemer. Og derefter større og større virksomheder med op og nedture, men i kæmpemæssig vækst. Til de i dag gør Danmark til verdens største producent af

vindmøller. Det har krævet store politiske kampe, men vindenergien har fået bedre og bedre argumenter i forhold til den brede folkelige opinion. Næmlig ved at skabe flere og flere arbejdspladser. Med Folketingets nej til A-kraft i begyndelsen af 80'erne var den ene front dækket af. Nu skulle resten vindes på de positive argumenter. Smedearbejdspladser, med tiden i tusindvis. Fremtidens arbejdspladser. I stedet for de mange skibsværftsjob, der er forsvundet på grund af den globale arbejdsdeling. Et succeshistorie, der vel fik sin foreløbige kulmination med Svend Auken som miljø- og energiminister med målsætningen i den forrige regerings bæredygtighedsstrategi om at sigte mod, at 35% af energiforbruget skal være fra vedvarende energi inden år 2030. Et mål den nuværende regering har fjernet.

Hvordan ser den historie ud omsat til Europa? Her vil det være godt at lytte til Hermann Scheer, tysk parlamentariker, der i årevis har stået i spidsen for den europæiske debat om at erstatte olieøkonomien med alternative energikilder, især sol. Hvis en sådan storstilet omstilling skal lykkes, kræver det stærke EU-beslutninger, også om at støtte opbygning af markedet, indtil der er skabt volumen og kvalitet, der senere kan erobre et verdensmarked. Modellen ligner den, som udviklede sig i Danmark med vindmøllerne, men skal være mere bevidst. Bl.a. fordi et skift til f.eks. brintøkonomi kræver mange forskellige beslutninger. Fra opbevaringsfaciliteter for brint til fuld fart på udviklingen af billige brændselsceller til erstatning for benzinmotoren. Hvorfor skal Europa, som tænker mest på miljø og CO₂-begrænsning komme efter USA og Japan med fremtidens bilmotorer? De er allerede i gang. I USA meget stærkt presset af en politisk beslutning i Californien fra 1990 om, at salget af nul-emissions-biler skulle udgøre 10% af bilsalget i år 2003. Californien har siden 1970'erne sat en stadig højere standard for hele verdens bilproduktion. De har blandet sig og stillet krav til bilfabrikanterne om begrænsning af farlige stoffer i bilernes udstødning. Ofte opfattet som fuldstændigt urealistiske, men varen er løbende blevet leveret. Dog er kravet om nul-emissionsbiler, som blev formuleret af en meget stærk grøn opinion omkring det tidspunkt, hvor jeg besøgte Californien, blevet udsat og ændret flere gange. Først med fokus på elektriske biler og i dag med fokus på brændselscellemotorer. Men klare resultater er opnået og flere er på vej. Der investeres milliarder af dollars i udvikling af alternativer, så bilfabrikkerne kan levere biler, der kan køre uden at afgive emission eller med meget lidt emission. Et interessant eksempel på, at man også kan lære noget om miljøpolitik i USA. EU kunne gøre det samme på mange industriområder. Lave overordnede målsætninger, som samtidig kommer til at sætte standarden for verdensproduktionen. I USA opstår en slags aftale mellem det politiske liv og virksomhederne. "Hvis vi får fred på en række andre områder, så gør vi alt for at levere den vare I har bestilt," signalerer virksomhederne, og de amerikanske politikere giver derefter stort spillerum til firmaerne til at finde løsninger. Er mindre fokuserede på at anvende specifikke tekniske løsninger, blot resultatet er godt nok. En tankegang vi godt kan lade os inspirere af, uden dog at falde i den grøft, at det nu bare skal handle om afregulering. På EU-niveau skal stærke politiske krav, som de californiske, spille sammen med forskning, og med indførelse af subsidier på de produkter, der bliver resultatet. Markedet skal skabes på europæisk niveau. Ved hjælp af pisk og gulerod. Det kommer ikke af sig selv.

Det samme gælder på nationalt niveau, hvis vi skal klare os godt og trygt i fremtiden. Både når det gælder økonomi og miljø og når det gælder beskæftigelse. Jeg er enig med Danfoss, s direktør Jørgen M. Clausen, når han i et interview i "Risø Nyt" fra oktober 2003 udtaler sig om brændselsceller: "Man skal give kunderne fordele. Derfor er subsidier et vigtigt led i hele innovationsprojektet. Det er givet, at de første brændselsceller bliver for dyre og for dårlige. Derfor er det nødvendigt at subsidiere, så der alligevel skabes et marked. Og det er bedre at bruge pengene her end at købe CO₂-kvoter af Rusland". Han taler i citatet om Danmark og argumenterer i øvrigt for et stærkere og mere målbevidst politisk engagement for at skabe fremtidens arbejdspladser. Det gælder bestemt også på europæisk niveau. Det tegner for øvrigt også en interessant ny alliance, som jeg tror vil vokse i de kommende år, mellem grønne græsrodde, grønne politiske krav til produktionen og så frontløberne i industrien. Mellem miljøaktivisten, direktøren hos frontløberne og de mange nye virksomheder, som forhåbentlig bliver resultatet af en sådan satsning.

Men ser det så sådan ud lige netop nu? Desværre, nej. Det ser oven i købet ud til, at vi er på vej ind i en bølge af krav fra den gamle garde. Den gamle industri er i gang med at ruste op, og vi vil måske i de næste par år se mere polarisering. Den gamle industri forener sig med det "gamle segment" i befolkningen i en på forhånd tabt kamp om at bevare det eksisterende. Det er det, vi ser, når kansler Schröder indgår alliance med præsident Chirac for at gøre EU, s kemikaliepolitik ringere, end den oprindeligt var tænkt fra Kommissionens side, og langt ringere end den behøver at være. Fagforeninger og gammel industri er imod forslag, der burde benyttes som afsæt for at skabe en helt ny kemisk industri. Ikke bare med mindre farlige kemikalier, men også med et bredere koncept, der omfatter produktion og

salg af helt andre processer og produkter. Substitution af farlige stoffer med stadig mindre risikable stoffer og med helt andre metoder. Hvis Europa fremover vil udmønte traktatforslagets formulering om "høj konkurrenceevne" efter Schröders og Chiracs kemikaliemelodi, bliver Europas arbejdere sorteper. På kort sigt bliver de to sikkert helte - både hos arbejdere og virksomhedsledere - men på længere sigt bliver de uheldige helte, der kan lignedes med de styringssystemer, der ikke gav virksomhederne i det tidligere Østeuropa lov til at beholde så stor en del af deres "overskud", at de kunne omstille produktionen. Til stor skade for både miljø, beskæftigelse og økonomi. En sådan udvikling kan føre til nye krav om mere protektionisme og dermed starte en nedadgående spiral, der også kan tænkes rettet mod andre miljø- og arbejdsmiljøkrav. Man kan desuden frygte, at de "gamle industrier" vil prøve at samle alle industriinteresser i en fælles front mod regler og lov- tyranni . Og det er næsten det værste, for vi har brug for, at solopgangsindustriene tydeligt markerer deres anderledes synspunkter i forhold til solnedgangsindustriene. Så må vi andre i den europæiske offentlighed til gengæld blive dygtigere til at skelne mellem de virksomheder, som søger den letteste og kortsigtede udvej, og de virksomheder, som ærligt og stærkt kæmper for at skabe en bedre fremtid gennem fornyelse af produktionen og vore forbrugsvaner. Den eneste sikkerhed for, at vi kan skabe fremtidens arbejdspladser.